

РОЛЯ СУЧАСНАГА РАДЫЁЭФІРУ Ў МІЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ

А. М. Кавалеўскі

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
rybaart@yahoo.com*

Разглядаюцца пытанні трансфармацыі і ўніверсалізацыі сучаснага радыё-вяшчання, катэгорыі ацэнкі аўтарскага паведамлення ў радыёэфіры, раз-
уменне, ацэнка і асэнсаванне радыёпраграм. Дзякуючы выкананню сваіх
функцый, радыёстанцыі забяспечваюць сталы працэс пашырэння круга-
гляду аўдыторыі, пазнання аўдыторыяй навакольнага свету, фарміравання
ў аўдыторыі талерантнага стаўлення да іншых культур і кампетэнцыі ў
адносінах да разнастайных культур.

Ключавыя словы: радыё; аўтарскае паведамленне; культурная прасто-
ра; талерантнасць; асвета; камунікацыя; аўдыторыя; інфармацыйная наго-
да; інтэрактыўнасць; інтэграцыя; грамадскасць, жанр.

THE ROLE OF MODERN RADIO IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

A. M. Kavaleuski

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. M. Kavaleuski (rybaart@yahoo.com)*

The issues of transformation and universalization of modern radio broadcast-
ing, the category of author's message on the air, understanding, evaluation and
comprehension of radio programs are considered. Through the performance of
their functions, radio stations provide a constant process of broadening the ho-
rizons of the audience, the process of understanding the world around the audi-
ence, the process of forming a tolerant attitude towards other cultures among the
audience.

Key words: radio; author's message; cultural space; tolerance; education;
communication; audience; information occasion; interactivity; integration; pub-
lic; genre.

Пад функцыянаваннем радыёстанцый у асвятленні праблем між-культурнага ўзаемадзеяння можна разумець прадуктыўнасць што-дзённай працы па інфармацыйна-камунікатыўнай дзейнасці ў адносінах да грамадства. Дзякуючы выкананню сваіх функцый, радыёстанцыі забяспечваюць сталы працэс пашырэння кругагляду аўдыторыі, пазнання аўдыторыяй навакольнага свету, фарміравання ў аўдыторыі талерантнага стаўлення да іншых культур і кампетэнцыі ў адносінах да разнастайных культур; наогул, усе функцыі радыёжурналістыкі, якія выконваюцца адносна фарміравання ў аўдыторыі кампетэнтнасці па розных культурных праявах, можна падзяліць на тры асноўныя блокі:

1. Інфармацыйныя функцыі.
2. Функцыі кіравання грамадствам.
3. Культурна-асветніцкія функцыі.

Падчас выканання інфармацыйных функцый радыёстанцыя мае на мэце данесці да аўдыторыі навіну, якая можа заключацца, напрыклад, у адкрыцці новай сцэны якога-небудзь тэатра альбо ў пастаноўцы новага спектакля. У дадзеным выпадку вельмі важна данесці да аўдыторыі значнасць дадзенай культурнай падзеі, прыцягнуць увагу аўдыторыі да канкрэтнай культурнай з'явы ці праблемы, калі, напрыклад, гутарка ідзе пра адметную выставу, дзе адбываецца сінтэз розных культур.

Інфармацыйны парадак дня фарміруе г зв. «шкілет» радыёстанцыі, тое, на чым грунтуецца ўся вяшчальная сетка. Таксама з дапамогай інфармацыйнай функцыі можа квітнець у радыёжурналістыцы і рэкламная функцыя, якая абавязвае радыёстанцыю добрасумленна, поўна і этычна рэкламаваць культурныя падзеі грамадства, заахвочваючы аўдыторыю да пазнання новых культурных тэндэнцый. Уласна інфармацыйная функцыя раскрываецца на прыкладзе інфармавання масавай аўдыторыі пра ўсе значныя падзеі ў свеце, краіне, рэгіёне. У аснове інфармацыйнай функцыі радыёжурналістыкі заўсёды знаходзяцца:

- 1) навіна – паведамленне пра раней невядомую падзею, з'яву;
- 2) факт – рэальная падзея, якая адбылася або плануецца.

Ядром любога інфармацыйнага паведамлення з'яўляецца інфармацыйная нагода. Гэта значыць, што падзея заслугоўвае ўвагі журналістаў і аўдыторыі, дзякуючы самому факту таго, што адбылося (спонтанная, непадрыхтаваная падзея) альбо дзякуючы таму, што падзея толькі мае адбыцца (калі яна заплававана).

У комплекс функцый кіравання грамадствам уваходзяць такія функцыі, як камунікатыўная, інтэграцыйная, выяўлення і фарміравання

грамадскага меркавання і выхаваўчая. Дзякуючы камунікатыўнай функцыі, якая рэалізуецца радыёвяшчаннем, у грамадстве забяспечваецца сталае рэгуляванне культуры сацыяльных адносін і фарміруецца камунікатыўная прастора, у межах якой кожны чалавек можа падзяліцца сваім меркаваннем адносна той ці іншай культурнай праблемы з любым чалавекам, а таксама пачуць меркаванне кампетэнтнага ў гэтай галіне спецыяліста.

Масавая камунікацыя і, у прыватнасці, радыёвяшчанне забяспечвае на падмурку складзенага культурнага досведу магчымасць камунікацыі паміж усімі суб'ектамі сацыяльнага працэсу. Камунікатыўная функцыя дазваляе грамадзянам дасягаць узаемапаразумення і знаходзіць агульныя інтарэсы шляхам асвятлення міжкультурнай праблематыкі на радыё з дапамогай перадач-дыялогаў, перадач-дыскусій, аналітычных праграм, ток-шоу, перадач з удзелам экспертаў.

У сучасным свеце ўжо звыклай з'явай стала прысутнасць элементаў інтэрактыўнасці ў класічным радыёэфіры. У кожнага чальца радыёэфіру ёсць магчымасць датэлефанавацца ў студыю ў жывым эфіры, пакінуць свой каментарый на сайце, прычым яго могуць прачытаць у жывым эфіры. Пад уплывам інтэрактыўнасці аўдыторыя здольная павярнуць рэчышча праграмы ў той бок, які ёй цікавы.

Інтэгратыўная функцыя заключаецца ў магчымасцях журналістыкі прыцягваць увагу соцыуму да самых актуальных пытанняў грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця, напрыклад, да аднаўлення муроў старога замка ў Гродне. Такім чынам, грамадства мае магчымасць згуртавацца для дасягнення агульных мэтай і задач, у прыватнасці, для захавання помнікаў культурнай спадчыны. Шляхам агучвання на радыё надзённых і актуальных праблем у сферы культуры аўдыторыя аб'ядноўваецца і прымае агульныя правільныя рашэнні ў галіне міжкультурнага ўзаемадзеяння.

У выніку рэалізацыі на радыё функцый выражэння і фарміравання грамадскага меркавання эксперты, навуковыя дзеячы і проста ўплывовыя асобы атрымліваюць магчымасць выказаць асабістую думку. Уступаючы ў актыўную палеміку ў радыёэфіры, вядомыя асобы фарміруюць накіраванасць мыслення аўдыторыі, тлумачаць аўдыторыі шматлікія аспекты культуры, якія звыклы чалавек не здольны зразумець. Дзякуючы прысутнасці экспертаў на радыё, людзі атрымоўваюць рэчаіснасць у расшыфраваным выглядзе, што дазваляе звесці да мінімуму працэнт перадузятага стаўлення да культурных праблем у сучасным грамадстве.

Выхаваўчая функцыя заключаецца ў магчымасцях СМІ фарміраваць разнастайна развітую асобу чалавека, даваць яму мадэлі паводзінаў, г. зн. тыя прыклады прафесійнага і творчага самавыяўлення людзей, якім бы ён сам мог прыпадабняцца ў сваім уласным жыцці. І ў гэтым сэнсе выхаванне тычыцца не толькі дзяцей, падлеткаў, юнакоў і дзяўчат. Гэта і ўплыў на дарослую аўдыторыю і, перадусім, мастацкімі перадачамі пазнавальнага характару на тэлебачанні і радыё – канцэртамі, спектаклямі, паведамленнямі са свету навукі і тэхналогій, з досведу адукацыі, культуры, спорту. Выхаванне асобы сродкамі радыёжурналістыкі – незаўважны, карпатлівы і вельмі тонкі працэс.

Блок культурна-асветніцкіх функцый складаюць эстэтычная і асветніцкая функцыі. Эстэтычная функцыя дазваляе чалавеку арыентавацца ў бязмежным свеце мастацтва, беспамылкова адрозніваць яго прыўкрасныя і пачварныя якасці, адрозніваць у любым выглядзе высокае і нізкае ў любым творы культуры. СМІ не толькі здольныя адказаць на важныя пытанні эстэтычнай вартасці і карыснасці мастацтва для чалавека (напрыклад, у жанры рэцэнзій), але і даць узоры, эталон высокага і нізкага ў літаратуры, музыцы, жывапісе, скульптуры і архітэктуры. На радыё гэтыя ўласцівасці праяўляюцца на ўзроўні вяшчання спектакляў, пастановак, канцэртнага выканання.

Радыёвяшчанне становіцца не толькі барометрам эстэтыкі як спецыфічнага вымяральніка твораў мастацтва, але і папулярызатарам своеадмысловага эстэтычнага густу, прышчапіць які на базе айчынай і сусветнай мастацкай прасторы здольныя аўдыявізуальныя СМІ і, у прыватнасці, радыё.

Калі казаць аб асаблівасцях адукацыйнай функцыі радыёжурналістыкі ў асвятленні міжкультурнага ўзаемадзеяння, то, безумоўна, чалавек можа даведацца шмат новага і цікавага з набытку іншых культур. Ён можа атрымаць інфармацыю пра новыя спектаклі і пастаноўкі, пра новыя музейныя экспанаты і музычныя калектывы. Калі слухач не разумее сэнсу некаторых твораў мастацтва, эксперты на радыё дапамогуць яму зразумець пасыл, задуму і спосаб рэалізацыі аўтарскай задумы. Дзякуючы адукацыйнай функцыі на радыё журналістамі рыхтуюцца асветніцкія і пазнавальныя матэрыялы рознай жанравай накіраванасці: ад інтэрв'ю да рэпартажу.

Радыё, з моманту свайго стварэння, разумеецца як сродак вяшчання, які перадае сігнал на пэўную адлегласць. Пры гэтым сеткавае радыё не мае ніводнай з гэтых тэхнічных характарыстык. Гэта ста-

ла магчыма толькі дзякуючы тэхналогіі, якая нясе ў сабе гукавую інфармацыю праз інтэрнэт і атрымання яе праз камп'ютары з дапамогай тэлекамунацыйнай інфраструктуры.

Тэмпамі сучаснага гарамадства такі інтэрнэт-кантэнт можа выйсці на новы ўзровень сучасных інавацый. Некаторыя сеткавыя радыёстанцыі ўжо дазваляюць слухачам ствараць уласныя праграмы перадач, дзе, у адрозненне ад звычайных радыёстанцый, абмежавання ў магчымасцях выбару кантэнту няма.